

Vergaderjaar 2010–2011

20 043

Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa

AB /Nr. 83

VERSLAG VAN DE ZITTING 2010 (VIERDE DEEL)

Vastgesteld 18 november 2010

1. Inleiding

Van 4 oktober tot en met 8 oktober 2010 heeft de delegatie uit de beide Kamers der Staten-Generaal naar de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa¹ deelgenomen aan het vierde deel van de zitting 2010 in Straatsburg. De delegatie brengt hiermee verslag uit van de behandeling van de tijdens deze vergadering geagendeerde onderwerpen en van de bijdragen van haar leden aan het debat over die onderwerpen. Bij de weergave van die bijdragen zijn de nummers vermeld van de desbetreffende documenten die kunnen worden gevonden op de website van de Parlementaire Vergadering².

Op maandag 4 oktober 2010 heeft een eerste ontmoeting van de delegatie met de per 1 augustus 2010 benoemde Permanente Vertegenwoordiger bij de Raad van Europa, mevr. drs. Ellen Berends, plaatsgevonden. In samenspraak met haar plaatsvervanger, drs. M. van der Kolk, verzorgde zij de traditionele briefing aan de delegatie, waarbij een groot aantal onderwerpen de aandacht kreeg. In de eerste plaats het Prioriteitendocument van secretaris-generaal Jagland en de daarin bepleite extra aandacht voor het Europese Hof, de Mensenrechtencommissaris en de monitoringsmechanismen van de Raad van Europa. Wederom werd de delegatie bijgepraat over de zorgelijke budgettaire positie van de Raad en zijn organen. Voorts werd meegedeeld dat discussies zijn gestart over hervormingen van het intergouvernementele kader van de Raad. Op initiatief van en in samenwerking met het aanstaande Turkse voorzitterschap heeft de secretaris-generaal een zgn. Group of Eminent Persons ingesteld die gevraagd is te rapporteren over het thema « Living together in the 21st century ». Lof en waardering gaat van Nederlandse zijde uit naar het huidige Macedonische voorzitterschap van de Raad van Europa. De delegatie vernam vervolgens op welke wijze en met welke voorlopige resultaten de follow up van de Conferentie van Interlaken, gehouden in het voorjaar van 2010, plaatsvindt. In het kader van de samenwerking tussen de Raad van Europa en de Europese Unie is de aandacht voorts uitgegaan naar de toetreding van de EU tot het EVRM. Onder het Spaanse

¹ Samenstelling:

Leden: Vries, K.G. De (PvdA, EK), Waalkens, H.E. (PvdA, TK), Jonker, C.W.A. (CDA, TK), Broeke, J.H. Ten (VVD, TK), Omtzigt, J.D.M.P. (CDA, TK), Bemelmans-Vidéc, M.L. (CDA, EK), voorzitter en M.J.M. Kox, (SP, EK).
Plv. leden: Blom, L. (PvdA, TK), Strik, M.H.A. (GL, EK), Lempens, P.P.E. (SP, TK), Weekers, F.H.H. (VVD, TK), Elzinga, A. (SP, EK), Aasted-Madsen-van Stiphout, J.D.M.P. (CDA, TK) en Franken, H. (CDA, EK).

² <http://assembly.coe.int>

voorzitterschap van de EU heeft de EU het onderhandelingsmandaat van haar delegatie over dit onderwerp vastgesteld en zijn de eerste besprekingen, van vooral technische aard, in een constructieve sfeer verlopen. Enkele leden van de delegatie hebben op dinsdag 6 oktober een lunchbespreking bijgewoond met een aantal leden van het algemeen bestuur van het Nationaal Comité 4 en 5 mei en met enkele van zijn medewerkers, die op voorspraak van de Voorzitter van de Eerste Kamer, tevens oud- en ere Voorzitter van de Parlementaire Vergadering, een bezoek aan de Raad en zijn organen hebben gebracht.

2. Verkiezing en benoeming van een nieuwe secretaris-generaal van de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa.

Met het oog op de vervulling van de functie van secretaris-generaal van de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa, die per 1 februari vacant wordt in verband met het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd van de huidige functionaris, de heer Mateo Sorinas, hadden zich twee personen kandidaat gesteld: de heer Jan Kleyssen, directeur Standard Setting bij het Directoraat-Generaal Mensenrechten en Juridische Zaken van de Raad van Europa en de heer Wojciech Sawicki, directeur-generaal van de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa. Na een geheime, schriftelijke stemming waarbij de heer Kleyssen 91 en de heer Sawicki 151 stemmen behaalde, werd de heer Sawicki verkozen en benoemd verklaard voor een periode van vijf jaren.

3. De strijd tegen extremisme: resultaten, tekortkomingen en mislukkingen (doc. nr 12225).

Rapport

In een door de Political Affairs Committee uitgebracht rapport wordt gewezen op het feit dat Europa de laatste jaren getuige is geweest van een opleving van bepaalde vormen van extremisme, zoals Islamitisch fundamentalisme, racisme en xenofobie en separatisme. Groepen die zich laten inspireren door deze ideologieën en die tot geweld aanzetten of geweld vergoelijken handelen in strijd met de Europese democratische en menselijke waarden. De lidstaten van de Raad van Europa dienen zich strikt te houden aan de verplichtingen die voortvloeien uit hun lidmaatschap van de organisatie. Meer ethiek in de politiek zal racistische tendensen in de samenleving doen afnemen.

Debat

De heer **Franken**, sprekende namens de fractie van de Europese Volks Partij, merkte op de opstellers van het goed gestructureerde en goed gedocumenteerde rapport en van de ontwerp-resolutie en aanbeveling te willen complimenteren. De Vergadering heeft behoefte aan een uitvoerige beschrijving van de situatie waarmee zij wordt geconfronteerd en aan een analyse van de uitdagingen die overheden op zich af zien komen wanneer zij besluiten over de wijze waarop zij reageren op de opkomst van extremistische bewegingen. De heer Franken zei de aandacht van Vergadering te willen vragen voor een bijzonder punt van zorg bij het bezien van de mogelijkheden van effectieve actie tegen de werkelijke gevaren die onze samenlevingen bedreigen. Te allen tijde zullen onze reacties passend moeten zijn. Indien onze reacties, in de ogen van brede groepen in onze samenleving, te slap zijn zal dat een voedingsbodem opleveren voor populistische groepen. Zij zullen over gaan tot agressieve of zelfs onwettige acties die tot meer en meer extremistische ideeën leiden. Op hun beurt zullen die een handreiking zijn aan de groepen die de aanvankelijk ondernomen onwettige acties hebben ingezet. Indien de

maatregelen van onze overheden daarentegen te agressief zijn, dan gedragen zij zelf zich onwettig omdat ze in conflict komen met de fundamentele wetten en vrijheden van een vrije samenleving – wetten en vrijheden waar de normale burger die zich aan de wet houdt aan gewend is. Wij bevinden ons dan op een glibberige helling.

De heer Franken zei van de rapporteur te willen weten of hij ermee instemt en wil verklaren dat de resolutie zo moet worden gelezen dat overheden zuinig zullen moeten zijn in het toekennen van nieuwe bevoegdheden aan politie en inlichtingendiensten. Nieuwe bevoegdheden zullen uitsluitend dienen te worden toegestaan ingeval bestaande bevoegdheden geen succes hebben. De volgende stap van de overheid, zelfs indien zij strijdt tegen extremisme, moet zijn zich rekenschap te geven van het feit dat iedere beperking van fundamentele vrijheden dient te worden gebaseerd op een dringende sociale behoefte, terwijl de last die zij legt op de burger passend moet zijn.

Resolutie (doc.nr. 1754)

In een na afloop van het debat aanvaarde resolutie roept de Vergadering de lidstaten op om de dieper liggende oorzaken van extremisme aan te pakken o.a. door op alle terreinen resoluut actie te ondernemen tegen discriminatie, door consultatieprocessen op te zetten waaraan de samenleving en niet-gouvernementele organisaties die een brede afspiegeling zijn van de samenleving, inclusief degenen die het gevaar lopen te worden geradicaliseerd, deelnemen, door duidelijke en houdbare immigratiebeleidslijnen uit te zetten en die vergezeld te laten gaan van geëigend integratiebeleid en door een internationaal wettelijk mechanisme gericht op het stopzetten van alle financiële ondersteuning van extremistische groepen in het leven te roepen. De resolutie roept voorts op de strijd tegen terrorisme en andere vormen van gewelddadig extremisme voort te zetten onder handhaving van het uiterste respect voor de mensenrechten en het recht, in overeenstemming met de richtlijnen van de Raad van Europa inzake mensenrechten en de strijd tegen terrorisme, zoals aanvaard door het Comité van Ministers in 2002. Zij vraagt de lidstaten ook wetgeving tegen extremisme systematisch en op consistente wijze ten aanzien van alle vormen van extremisme in te voeren en daarbij alle risico's van willekeur ten aanzien van de uitvoering uit te sluiten. De resolutie vraagt de lidstaten voorts de controle van de nationale parlementen op de activiteiten van de inlichtingendiensten te versterken in lijn met de eerder door de Vergadering aanvaarde aanbeveling 1713.

De resolutie verzoekt de lidstaten, de politieke partijen die zij vertegenwoordigen en de politieke fracties steun te geven aan het Charter of European Political Parties for a non-Racist Society en aan de oprichting van ethische commissies binnen politieke partijen en parlementen die het recht hebben om sancties uit te vaardigen tegen leden die racistisch, antisemitisch, xenofob of Islamofob gedrag vertonen of taalgebruik hanteren.

4. Misbruik van kinderen in instellingen: instaan voor de volledige bescherming van de slachtoffers (doc.nr. 12358).

Rapport

Door de Social, Health and Family Affairs Committee is gerapporteerd over dit onderwerp en is gesignaleerd dat in verscheidene lidstaten recentelijk gevallen van seksuele, psychische en emotionele kindermishandeling in diverse instellingen voor opvang en verblijf, openbare en privéscholen, en in andere sociale verbanden, zoals jeugdverenigingen en jongerenclubs aan het licht zijn gekomen. Op basis van een analyse van

de belangrijkste factoren die bij dit misbruik een rol spelen en van de antwoorden die moeten worden gegeven, dient de Parlementaire Vergadering de lidstaten ertoe te bewegen meer overtuigende actie te nemen die ertoe moet leiden dat kinderen in de toekomst tegen dit misbruik worden beschermd. Het rapport van de commissie benadrukt verder het grote belang van een optimale toepassing van het recht jegens slachtoffers van misbruik in het verleden en van steun aan kinderen die het slachtoffer zijn van recent misbruik.

De bescherming van kinderen en adolescenten kan alleen dan op een effectieve manier plaatsvinden indien actie wordt ondernomen op het gebied van wetgeving, bestuur en politie. Door het Comité van Ministers moeten de lidstaten die dat nog niet hebben gedaan, worden uitgenodigd om de Europese Conventie inzake de Bescherming van Kinderen tegen Seksuele Exploitatie en Seksueel Misbruik te ratificeren en om de Pan-Europese campagne om seksueel geweld tegen kinderen te stoppen, die van start gaat op 29 en 30 november in Rome, te steunen. De Vergadering zou het Comité van Ministers moeten uitnodigen om haar te rapporteren over de genomen maatregelen en bereikte resultaten in januari 2013.

Debat

Van Nederlandse zijde werd aan het debat over dit rapport deelgenomen door de heer **Omtzigt**, die het woord voerde namens de fractie van de Europese Volks Partij.

Hij wees op het feit dat er de laatste tijd in diverse landen zeer ernstige en hartverscheurende gevallen van misbruik aan het licht zijn gekomen. Er zijn voorbeelden uit Ierland in het rapport opgesomd en men zou er vele aan kunnen toevoegen van kinderverwantschappen in de voormalige DDR. Men zou er ook voorbeelden uit Nederland en nog veel andere landen aan toe kunnen voegen.

Misbruik is een moeilijk onderwerp omdat het, terwijl we allen weten dat het zeer ongewenst is, in de geschiedenis altijd aanwezig is geweest. Wat werkelijk schokkend aan de verhalen is, is dat er plaatsen in Europa zijn waar zulk misbruik niet een paar weken of maanden, maar soms decennia lang heeft kunnen voortduren in hetzelfde huis, in dezelfde omgeving en met dezelfde betrokkenen. Dat betekent dat er iets grondig mis is in de samenleving en dat er iets schort aan de manier waarop wij omgaan met waarschuwingssignalen.

In de huidige tijd wordt in Europa veel research gepleegd om de mechanismen die kinderen moeten beschermen te verbeteren. Spreker zei mevr. de Boer-Bucquicchio en andere stafleden van de Raad van Europa te complimenteren met de start van een campagne in Rome in november van dit jaar waarmee kinderen bewust worden gemaakt waar de grenzen liggen.

Als het om de oorzaken van misbruik gaat is het eerlijk gezegd voor de Raad van Europa onmogelijk het soort onderzoek te doen zoals dat wordt gedaan in individuele staten. De verdedigster van het rapport van de commissie, mevr. Ruprecht, heeft in Duitsland aan een breed onderzoek meegewerkt. In Ierland zijn miljoenen besteed aan onderzoek. Het zou goed zijn te weten wat de grenzen en de voordelen van die onderzoeken zijn. Het rapport laat zien dat we de volgende keer meer bronnen zouden moeten aanboren.

Het rapport sluit af met een groot aantal aanbevelingen aan individuele staten. Spreker zei te menen dat iedere lidstaat van de Raad van Europa de Conventie inzake de Bescherming van Kinderen tegen Seksuele Exploitatie en Seksueel Misbruik van de Raad van Europa zou moeten ratificeren en zelf zou moeten nagaan wat hij moet doen om haar uit te voeren. Dat kan uiteraard niet binnen twee of zes maanden. Spreker zei de lidstaten daarom te vragen te reageren binnen twee jaar. Welke processen

zijn in gang gezet, hoe kunnen we misbruik, niet alleen in het verleden, maar ook in het heden geplaagd tegengaan en verminderen? Het onderzoek zou niet alleen moeten worden gedaan in de lidstaten, maar ook in de staten met de status van waarnemer, zoals het Vaticaan. Het onderwerp is helaas immers universeel.

Aanbeveling (doc.nr. 1934)

Met verwijzing naar de VN Conventie inzake de Rechten van het Kind en naar de Conventie inzake de Bescherming van Kinderen tegen Seksuele Exploitatie en Seksueel Misbruik van de Raad van Europa wordt in een uitvoerige aanbeveling o.a. een oproep gedaan aan de lidstaten van de Raad van Europa om met wetgevende maatregelen te komen op grond waarvan strafbaarstelling plaatsvindt voor alle vormen van geweld tegen kinderen: fysiek en mentaal geweld, mishandeling of (seksueel) misbruik, verwaarlozing of nalatige behandeling en uitbuiting in kindertehuizen, kinderdagverblijven, openbare dan wel private onderwijsinstellingen, jeugdetentie instellingen en vakantie instellingen. Ieder misbruik of poging daartoe door een persoon die verkeert jegens het kind verkeert in een gezagsverhouding, een vertrouwenspositie of een positie die hem of haar invloed geeft op het kind zal strafbaar moeten worden gesteld. De vervolging van misbruik in deze gevallen dient «ex officio» plaats te vinden. De civiel- en strafrechtelijke verjaringstermijnen voor misdrijven op het gebied van kindermishandeling dienen coherent te zijn en te zijn afgestemd op de ernst van het delict; zij dienen in geen geval aan te vangen voordat het slachtoffer meerderjarig wordt. De lidstaten wordt voorst gevraagd de minimumeisen voor de certificering van kinderopvanginstellingen, kindertehuizen, dagopvang en publieke en private onderwijsinstellingen te verfijnen en zo nodig aan te scherpen. Structurele tekortkomingen van deze instellingen op bestuurlijk terrein moeten worden opgelost. Zo zullen de genoemde instellingen nooit door het orgaan mogen worden bestuurd dat ook de toezichhoudende rol heeft. De lidstaten dienen zorg te dragen voor het oprichten en functioneren van neutrale en onafhankelijke organen waar zij in veiligheid terecht kunnen met vragen en informatie in het geval zij zich bedreigd voelen. Hun wordt vervolgens gevraagd de totstandkoming van politiek-bestuurlijke maatregelen en regelgeving te ondersteunen en te stimuleren. Meer in het bijzonder wordt daarbij gedacht aan de ontwikkeling van procedures en onderzoeksmethoden ten aanzien van (aan)klachten uit het verleden, het aanleggen en bijhouden van documentatie en evaluaties teneinde te verzekeren dat het recht zijn volledige loop kan hebben ten behoeve van de slachtoffers. De aanbeveling verzoekt het Comité van Ministers tenslotte de lidstaten de Conventie inzake de Bescherming van Kinderen tegen Seksuele Exploitatie en Seksueel Misbruik te tekenen en te ratificeren en, indien zij dat nog niet gedaan hebben, om te zetten in nationale wetgeving en beleidsmaatregelen. Tenslotte wordt het Comité van Ministers gevraagd, na consultatie met de afzonderlijke lidstaten, om over genomen maatregelen en ingevoerd beleid, zoals opgenomen in deze aanbeveling in januari 2013 verslag uit te brengen.

5. Mensenrechten en bedrijfsleven (doc.nrs. 12 361 en 12384).

Rapporten

Door de Committee on Legal Affairs and Human Rights is een rapport gepresenteerd (12361) dat vervolgens door de Committee on Economic Affairs and Development van een «opinion» is voorzien. In het eerstgenoemde rapport wordt gesignaleerd dat door de globalisering grote multinationale ondernemingen worden geconfronteerd met beschuldigingen inzake schendingen van mensenrechten, in het bijzonder

in ontwikkelingslanden. Kinderarbeid in de textielindustrie, milieurampen veroorzaakt door de olie-industrie, of schendingen van de privacy door telecommunicatiebedrijven zijn recente voorbeelden. Gezien het feit dat veel van de vermeende schendingen plaats vinden buiten Europa is het over het algemeen lastig ze voor een Europese rechter te brengen. Lidstaten van de Raad van Europa zelf zouden moeten beginnen met het op ethische wijze investeren, door te weigeren samen te werken met ondernemingen die worden geassocieerd met schendingen en door erop te staan dat ondernemingen de mensenrechten volledig respecteren wanneer zij overheidscontracten uitvoeren, vooral als het daarbij gaat om de klassieke staatstaken die zijn geprivatiseerd, zoals bijvoorbeeld rechtshandhaving en militaire activiteiten. Meer in het algemeen zouden zij wetgeving moeten ontwikkelen die individuele personen beschermt tegen schendingen van in de Europese Conventie inzake de Rechten van de Mens opgenomen mensenrechten door ondernemingen. Het Comité van Ministers van zijn kant zou een studie in gang kunnen zetten over de verantwoordelijkheid van ondernemingen op het gebied van mensenrechten. Het zou zelfs een systeem kunnen opzetten voor de beoordeling van de sociale verantwoordelijkheid van ondernemingen, uitmondend in een Raad van Europa-label voor de beste onderneming op dit gebied. Intussen zou de Raad van Europa moeten samenwerken met andere internationale organisaties die op dit terrein al actief zijn en partnerschappen moeten aangaan met het bedrijfsleven om de mensenrechtenstandaarden vorm te geven en uit te dragen. In de «opinion» van de Committee on Economic Affairs and Development (doc.nr 12w384) wordt het initiatief van de Committee on Legal Affairs and Human Rights toegejuicht en worden tegelijkertijd met betrekking tot de voorgestelde ontwerp-resolutie en aanbeveling door middel van een aantal amendementen aanscherpingen en aanvullingen vanuit het economische oogpunt voorgesteld. Korthedshalve wordt hier naar dit document verwezen. Daarmee wordt een versterking beoogd van de bestaande verdragen van de Raad van Europa en de daarin opgenomen monitoring mechanismen. Die wijzigingen zijn ook bedoeld om de uitvoerbaarheid van een complementair systeem van harde regelgeving, zoals een conventie of een aanvullend protocol op de Europese Conventie inzake de Rechten van de Mens te onderzoeken teneinde de gaten die in het rapport van de Committee on Legal Affairs and Human Rights worden gesignaleerd te dichten.

Debat

De zojuist genoemde «opinion» is toegelicht door de heer **Elzinga**, die daartoe als rapporteur van de Committee on Economic Affairs and Development was aangewezen.

De heer Elzinga merkte op dat mensenrechten tot de kerntaken van de Raad van Europa behoren. Wij wensen dat iedereen de mensenrechten respecteert, niet alleen in Europa, maar wereldwijd. Mensenrechten en bedrijfsleven vormen de kernzaken waarmee de Committee on Economic Affairs and Development zich bezighouden. Spreker zei het belang van het rapport van de Committee on Legal Affairs and Human Rights niet genoeg te kunnen benadrukken. Het spreekt terecht zorg uit over de onbalans tussen de bescherming van mensenrechten voor individuen en voor ondernemingen. De verdediger van het rapport, de heer Haibach, heeft terecht uiteen gezet dat de rol van de staat op het punt van de bescherming van de mensenrechten op de proef wordt gesteld door de globalisering van de economie en de groeiende macht en invloed van ondernemingen.

De Committee on Economic Affairs and Development ondersteunt de voorstellen zoals gepresenteerd in de ontwerp-resolutie en de ontwerp-aanbeveling van harte. Tegelijkertijd had zij de indruk dat het rapport wat

verder ging dan eerder was gesuggereerd in de ontwerp-resolutie en ontwerp-aanbeveling; daarom heeft zij unaniem enkele amendementen op het rapport voorgesteld.

De heer Elzinga stelde voorts dat de heer Haibach terecht concludeert dat er sprake is van een groeiend bewustzijn van de «impact» die het bedrijfsleven kan hebben op mensenrechten, maar de bestaande kaders voorzien noch in toereikende begeleiding, noch in toereikende middelen voor hen die het slachtoffer zijn van schendingen van mensenrechten. Schendingen van mensenrechten door Europese ondernemingen in derde landen – in het bijzonder in landen buiten Europa – kunnen niet voldoende worden onderzocht, niet door nationale rechters, ook niet door het Europese Hof voor de Rechten van de Mens. Naar de mening van de Committee on Economic Affairs and Development moet dat vacuüm in het juridische kader in Europa worden opgevuld indien Europa ten aanzien van zijn kerntaken een voorbeeldrol wil spelen.

Spreker wees er vervolgens op dat de rapporteur heeft overwogen een nieuwe conventie inzake bedrijfsleven en mensenrechten voor te stellen, een voorstel dat zou kunnen leiden tot het oprichten van een instantie die gaat «monitoren». De tekst van zo'n conventie zou het startpunt kunnen zijn voor een internationale tekst waarover in de toekomst onderhandeld kan worden. Daarmee zou de Raad van Europa zeker een leidende rol hebben ten aanzien van de bescherming van mensenrechten. In de ontwerp-aanbeveling stelt de Committee on Legal Affairs and Human Rights echter slechts voor dat het Comité van Ministers met een aanbeveling komt inzake de verantwoordelijkheid van ondernemingen. Dat is op zichzelf een welkome stap, maar biedt geen juridisch bindende oplossing. Daarom is het meest belangrijke amendement het amendement dat het Comité van Ministers verzoekt ook de haalbaarheid van een aanvullend wettelijk instrument te onderzoeken. Dat zou een conventie of een aanvullend protocol op de Conventie inzake de Mensenrechten kunnen zijn. De heer Elzinga zei erg

Erkentelijk te zijn voor de steun die de commissie voor dit amendement heeft ontvangen. Niettemin bleef voor één amendement de steun vanuit de Committee on Legal Affairs and Human Rights achterwege. De ontwerp-resolutie beperkt de VN-Normen inzake de verantwoordelijkheid voor mensenrechten van transnationale ondernemingen en andere bedrijven tot alleen transnationale vennootschappen. De Committee on Economic Affairs and Development wil de reikwijdte van de resolutie op dit punt verbreden en alle bedrijven en ondernemingen onder de VN-normen laten vallen, aangezien dat ook de gedachte achter die normen was.

Resolutie (doc.nr. 1757)

In een na afloop van het debat aanvaarde resolutie roept de Vergadering de lidstaten op de aanspreekbaarheid en de verantwoordelijkheid van ondernemingen inzake hun gedrag op het terrein van de mensenrechten te vergroten door richtlijnen op te stellen met betrekking tot openbare aanbestedingen en het beleggen in publieke fondsen die bedrijven, die in verband worden gebracht met schendingen van mensenrechten, uitsluiten. De lidstaten wordt voorts gevraagd te komen tot de oprichting van instanties die hen adviseren op ethische onderwerpen rond beleggen en investeren. In aanbesteding- en beleggingscontracten dienen clausules inzake de verplichting tot de bescherming van mensenrechten te worden opgenomen. Door aanvaarding van het door de heer Elzinga genoemde amendement wordt de lidstaten voorts verzocht te bevorderen dat de implementatie van de VN-Normen inzake de verantwoordelijkheden van transnationale ondernemingen en andere bedrijven op het terrein van mensenrechten ter

hand wordt genomen door bedrijfsentiteiten zoals die binnen hun grondgebied staan geregistreerd.

De resolutie roept de lidstaten tenslotte op het bewustzijn omtrent de mensenrechtenstandaarden van de Raad van Europa bij ondernemingen te (doen) vergroten door in overleg met ondernemersorganisaties en mensenrechteninstanties te komen tot een gereedschapset met de belangrijkste «best practices» van de mensenrechtenbescherming op de verschillende aspecten binnen het bedrijfsleven. Kennisvergroting en informatievoorziening over de wijze waarop ondernemingen hun vorderingen kunnen meten en problemen die zij tegenkomen beter te lijf gaan is voorst een instrument om het bewustzijn van het belang van de zaak te vergroten. Afsluitend roept de resolutie de lidstaten op te komen tot meer concrete samenwerking met bestaande internationale organisaties, zoals de Internationale Arbeids Organisatie (ILO), de OESO, de VN en de EU.

Aanbeveling (doc.nr. 1936)

In aanvulling op de bovengenoemde resolutie heeft de Vergadering na afsluiting van het debat een aanbeveling aanvaard waarin zij het Comité van Ministers o.a. verzoekt de rol van ondernemingen bij de bescherming van mensenrechten te versterken. Het Comité zou daartoe in het bijzonder een studie moeten uitvoeren naar de verantwoordelijkheden van ondernemingen op het terrein van de mensenrechten in het licht van de jurisprudentie van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens en de beslissingen van de Europese Commissie voor Sociale Rechten. Ook zou het Comité de haalbaarheid van een aanvullend wettelijk instrument, zoals bijvoorbeeld een conventie of een additioneel protocol bij de Europese Conventie inzake de Mensenrechten moeten onderzoeken. Voorts dient het Comité van Ministers een meldingsstelsel op te zetten met betrekking tot de sociale verplichtingen van ondernemingen. Gedacht kan worden aan een eigen labelingsstelsel van de Raad van Europa, maar denkbaar is ook dat deze taak wordt uitbesteed aan een externe instantie die de mensenrechtenstandaarden van de Raad van Europa als uitgangspunt neemt. Het label moet gebruikers in staat stellen weloverwogen keuzes te maken.

6. De noodzaak van het voorkomen van het kopiëren van het werk van de Raad van Europa door het Agentschap voor Fundamentele Rechten van de Europese Unie.

Rapport

Sinds de oprichting van het Agentschap voor Fundamentele Rechten van de Europese Unie in 2007 bestaat bij de Raad van Europa zorg over onnodige duplicatie door dit Agentschap van het werk van de Raad. Sinds 2007 zijn de omstandigheden veranderd en zijn, als gevolg van de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon, de bevoegdheden van de Europese Unie op het gebied van de mensenrechten uitgebreid. Daarom is het nu tijd de stand van zaken met betrekking tot de samenwerking tussen het Agentschap en de Raad op te nemen. Het Agentschap en de Raad hebben passende vormen van samenwerking ontwikkeld en raadplegen elkaar dagelijks. Hoewel beide instituten soms op dezelfde of vergelijkbare thema's werkzaam zijn gebruiken zij verschillende instrumenten bij de uitvoering van hun activiteiten. De gegevensverzameling en de praktijkanalyses van het Agentschap kunnen het werk van de Raad op het terrein van de monitoring aanvullen.

De Committee on Legal Affairs and Human Rights verwelkomt de samenwerking. Zij onderstreept de noodzaak van onverwijld toetreding tot de Europese Conventie voor de Mensenrechten door de Europese Unie

en de noodzaak voor het Agentschap om in zijn werk het acquis dat de Raad van Europa op het gebied van de mensenrechten heeft verworven, als referentiepunt vast te houden.

Het debat over het rapport is bijgewoond door mevrouw **Bemelmans-Vidéc** die opmerkte dat het rapport een omvattend en goed onderbouwd overzicht geeft van de stand van zaken aangaande de relaties tussen de raad van Europa en het Agentschap voor Fundamentele rechten van de EU. Dit tegen de achtergrond van de behoefte en de duidelijk uitgesproken wens van beide instituten om met elkaar te werken in een sfeer van coöperatie waarin ieders meerwaarde volledig tot zijn recht kan komen, m.a.w. om werkelijke synergie te bereiken. Het rapport laat ons de bestaande «good practices» zien die complementariteit, gebaseerd op afspraken en regels die zijn opgemaakt, moeten waarborgen. Deze praktijken geven blijk van een modus vivendi zoals die door relevante actoren in beide organisaties wordt gedeeld.

Tegelijkertijd wijst het rapport op enkele ontwikkelingen die ons alert dienen te houden. De eerste daarvan is de substantiële inhoudelijke taakopdracht en het mandaat zoals die zich ontwikkelden na het Verdrag van Lissabon, waarmee politie en judiciële samenwerking nu binnen de reikwijdte van het EU-recht vallen en dus ook binnen die van de activiteiten van het Agentschap. Dat vraagt om aandacht voor mogelijke geschilpunten met betrekking tot inhoudelijke taak van het Agentschap zoals het onderscheid tussen wat wordt beschouwd als fundamentele en als mensenrechten.

In het licht van deze ontwikkelingen moeten wij, parlementariërs die een dubbelmandaat hebben, thuis en hier in Straatsburg permanent waakzaam blijven door regelmatig informatie te blijven vragen aan onze regeringen over hun inspanningen onder andere via onze liaisonbureaus om de ontwikkelingen in de samenwerking tussen de Raad en het Agentschap te volgen. Het belangrijkste is natuurlijk de noodzaak er voor te zorgen dat het acquis van de Raad van Europa op het gebied van de bescherming van de mensenrechten altijd het belangrijkste referentiepunt blijft in het werk van het Agentschap.

Al concluderend, procedures en de formele afspraken voldoen, maar de mogelijke divergentie in de ontwikkeling van materiële normen en standaarden moet onze blijvende aandacht hebben. Mevrouw Bemelmans-Vidéc zei haar steun graag te zullen geven aan de resolutie en de aanbeveling. Het leek haar tenslotte aanbevelenswaardig om dit soort evaluaties van de samenwerking tussen de twee organisaties met vaste tussenpozen te herhalen, vooral in het licht van de naderende toetreding van de EU tot de Europese Conventie voor de Rechten van de Mens.

7. Viering van de 60^e verjaardag van de Europese Conventie inzake de Rechten van de Mens.

Ter gelegenheid van de viering van de zestigste verjaardag van de Europees Conventie inzake de Rechten van de Mens heeft de zittende President van

Het Europese Hof voor de Rechten van de Mens, de heer Jean-Paul Costa, de Vergadering toegesproken. Zijn speech kan worden gevonden in de notulen van de vergadering van woensdag 6 oktober 2010 (AS(2010) CR 33).

De heer **Kox** wenste van deze gelegenheid gebruik te maken kort het woord te voeren en alle leden te feliciteren met deze 60e verjaardag van de Conventie. Onze voorgangers in de Vergadering namen het initiatief tot het maken van de Conventie toen zij een belangrijk rapport over de behoefte aan de bescherming van de mensenrechten, die zo flagrant

geschonden waren vóór en tijdens de Tweede Wereldoorlog, aanvaardden.

De werklast van het Hof laat zien hoe zeer de Conventie en de bescherming van mensenrechten heden ten dage nog steeds nodig zijn. Het Hof heeft een jaarlijkse werkvoorraad van 130 000 zaken, gemiddeld worden per week 700 vonnissen gewezen en zijn er 35 000 uitspraken per jaar. De werklast groeit nog steeds. Dat verplicht ons in de Vergadering om de middelen van het Hof die moeten leiden tot tijdige rechtspleging te verbeteren. Het verplicht ons ook om nationale procedures te verbeteren om te voorkomen dat te veel mensen de weg naar Straatsburg op gaan. Het verplicht ons ook om pal te staan voor het respecteren van de mensenrechten in Europa en stelling te nemen tegen al diegenen die onze kiezers proberen wijs te maken dat mensenrechten een soort luxe zijn. Het is tijd om met Bob Marley te zeggen: «Get up, stand up: stand up for your rights».

Er rust op ons nog een andere verplichting. Wij vieren het feit dat mensenrechten nu worden erkend en wettelijk worden beschermd in Europa sinds 60 jaar. Maar zij zouden jegens iedereen en overal moeten worden beschermd, omdat mensenrechten universeel zijn. Daarom zei de heer Kox alle leden te willen uitnodigen om, 60 jaren nadat deze Vergadering het initiatief nam via een belangrijk rapport, na te gaan of het mogelijk is opnieuw een belangrijk rapport op te stellen waarin alle ervaringen en ideeën worden samengebracht teneinde aan iedereen te geven wat 800 miljoen mensen al hebben ontvangen: de bescherming van mensenrechten. Het is geweldig dat wij in Europa deze rechten hebben. Het zou nog geweldiger als alle mensen deze rechten hebben. De heer Kox zei zich te realiseren dat dit geen geringe uitdaging is, maar riep de Vergadering op zich te laten inspireren door haar voorgangers zonder wie deze verjaardag nu niet zou hebben kunnen worden gevierd. Deze feestdag zou ook in het teken moeten staan van de taak die tegenover alle mensen op ons nemen. Wij zijn nog maar halverwege; we moeten doorgaan op de weg naar universele mensenrechten voor iedereen op onze planeet.

8. Activiteiten van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) in 2009-2010 (doc. nr. 12394).

Rapport

Wegens de omvang van dit rapport wordt hier uitsluitend naar het documentnummer verwezen.

Debat

Door de heer **Omtzigt** werd deelgenomen aan dit jaarlijks geagendeerde debat. Deze spreker wees op de extreem moeilijke economische omstandigheden die zich nu voordoen. Die lijken wellicht wat comfortabeler dan vorig jaar, toen niemand wist of de wereldeconomie geheel zou instorten of niet, maar niettemin worden vele landen van de Raad van Europa geconfronteerd met economische tegenspoed. Denk aan IJsland, aan Ierland of aan Griekenland dat nu meer wordt geregeerd door het IMF dan door zijn eigen nationale parlement. We moeten dus op onze hoede zijn zoals het rapport ook laat zien. Hoewel het rapport dat niet zo expliciet zegt, signaleert het wel dat er een echt probleem is in het Euro-gebied met de levensvatbaarheid op lange termijn van de gemeenschappelijke munt die door ten minste 20 landen wordt gebruikt.

Spreker zei de opvatting van de rapporteur over mogelijke oplossingen van dit probleem, maar ook over de enorme schuldenlasten van de staten graag te willen vernemen. Belangrijker, hoewel sommigen dat lijken te vergeten, is nog dat de meeste van onze staten niet alleen torenhoge schulden hebben, maar ook nog eens garanties hebben afgegeven aan de

financiële sector. In Nederland staat de overheid op dit ogenblik voor een bedrag dat groter is dan 100% van het BNP garant voor de financiële sector en de huizenmarkt. Daar verliezen veel van onze landen de grootste bedragen aan. Wat gebeurt er als het misgaat met deze garanties? Hoe luiden de schattingen daaromtrent? Als we in een «double dip» crisis terecht komen zullen we waarschijnlijk veel spijt krijgen van die garanties, want dan kunnen we geen sociale uitgaven meer doen.

Met betrekking tot de conventie inzake neutrale administratieve bijstand in belastingzaken wenste heer Omtzigt de OESO te feliciteren met de snelle wijze waarop overeenstemming werd bereikt en verdragen werden gesloten. Belastinginformatie wordt nu verzameld en er is een positief neveneffect ontstaan, namelijk een strafexpeditie tegen fiscale belastingparadijzen en belastingontduikers. Dat was echt nodig want we kunnen onmogelijk snijden in de sociale uitgaven als tegelijkertijd een deel van de bevolking, vooral diegenen aan de top van de inkomenscurve, in staat blijven op grote schaal belastingen te ontduiken.

Wij zullen uiteindelijk allen lessen moeten trekken uit deze crisis, zowel op nationaal niveau als binnen de IMF en in de Basel Overeenkomst, die wordt herzien. Het zou ook goed zijn als de OESO zelf een lesje zou leren uit de gebeurtenissen van de afgelopen jaren. Laat duidelijk zijn dat de OESO geen hoofdoorzaak van de crisis, maar we zouden nieuwe modellen van economisch denken moeten ontwikkelen want de oude modellen hebben ons niet goed geholpen. Vorig jaar besloot de Vergadering dat de OESO een rapport op zou stellen over wat er verkeerd ging en hoe de zaken beter moeten worden aangepakt. Spreker zou graag zo'n excellent rapport zien en nodigde de secretaris-generaal van de OESO uit zo'n rapport te schrijven teneinde voor de toekomst te leren. Het lijkt onmogelijk om de volgende economische crisis te voorkomen, maar met het trekken van lessen uit het verleden kunnen we een betere toekomst geven aan onze kinderen.

De heer **Elzinga** merkte op dat hij twee jaar geleden vreesde dat niet alleen de bankiers, de grootaandeelhouders en andere rijke lui – diegenen dus die hadden geprofiteerd van het systeem dat de crisis heeft veroorzaakt – de rekening zouden moeten betalen, maar ook de klanten van de banken, de gepensioneerden, belastingbetalers etc. Kort gezegd was spreker bang dat het de gewone man en vrouw in de straat zouden zijn die de rekening zouden moeten betalen. Toen sprak hij de hoop uit dat de financiële crisis, die met een enorme kracht op de wereld af kwam, tot nieuwe inzichten zou leiden die de OESO er zouden brengen met een nieuw soort aanbevelingen te komen.

Spreker wees erop dat hij de OESO vorig jaar had gevraagd te onderzoeken welke rol haar vorige beleidsadvies had gespeeld voor wat betreft de crisisgevoeligheid van de monetaire, financiële en economische systemen. Zo'n onderzoek zou waardevolle lessen kunnen opleveren voor de OESO en zou haar in staat kunnen stellen haar toekomstige beleidsadviezen te verbeteren. Het werd destijds gesteund door de Vergadering inclusief een amendement dat de OESO verplicht aan de Vergadering te rapporteren over haar onderzoek. Helaas heeft die tot nu toe niet plaatsgevonden.

Natuurlijk zijn de landen zelf uiteindelijk verantwoordelijk voor het trekken van lessen uit gevoerd beleid. Ze zouden nu dan ook wijzer moeten zijn. Jammer is alleen dat dat niet het geval is en dat hun belangrijke economische adviseur, de OESO, hen op dezelfde oude manier blijft adviseren. Tegelijkertijd ziet de OESO het economisch herstel vertragen, gedeeltelijk als gevolg van verstrakt budgettair beleid. Zij adviseert regeringen van lidstaten de «fiscale duurzaamheid te waarborgen» of de «overheidsfinanciën te consolideren» om concurrerend te blijven. Maar wat goed is voor het ene land hoeft niet altijd voor het collectief van landen goed te zijn. In het algemeen geeft de OESO veel advies aan landen die meer

concurrerend willen worden. Door de fiscale duurzaamheid te verzekeren kan het vertrouwen in de financiële markt worden hersteld en kunnen de kosten van uitgifte van nieuwe staatsobligaties worden verlaagd, maar als iedereen zijn budgettaire uitgaven beperkt wordt het economische herstel zeker in de kiem gesmoord. Het resultaat van de vele niet geleerde lessen en van minder goede advisering is dat steeds meer landen hun uitgaven drastisch aan het beperken zijn. De heer Elzinga zei dat zijn vrees van twee jaar geleden helaas nu werkelijkheid wordt en de gewone man dus de rekening betaalt. Zelfs in Nederland zijn het vooral de armen, zieken en werklozen die opdraaien voor die rekening, terwijl ondernemingen en rijke mensen buiten schot blijven. Dat zal op zijn minst het geval zijn als een nieuwe populistische regering van rechts het voor het zeggen krijgt. Spreker beëindigde zijn betoog met de opmerking dat het tijd wordt dat de OESO haar verantwoordelijkheid neemt, leiderschap toont en echte economische samenwerking gaat steunen in plaats van de concurrentie tussen landen aan te wakkeren, wat zal leiden tot een in enkele opzichten, een race naar de bodem. De naam OECD staat tenslotte niet voor «Organisation for Economic Competition and Development»?!

9. Strategie, bestuur en functioneren van de Raad van Europa Ontwikkelingsbank (CEB) (doc.nr. 12352)

Rapport

Dit door de Committee on Economic Affairs and Development uitgebrachte rapport wijst op het feit, dat tegen de achtergrond van de economische crisis, het belang van internationale samenwerking en de rol zoals die is gespeeld door multilaterale ontwikkelingsbanken op de voorgrond zijn getreden. De CEB is een uniek instrument van haar 40 lid-staten om de sociaal-economische cohesie en solidariteit in de Europese samenleving te bevorderen. Het rapport legt de nadruk op het verband tussen de activiteiten van de Bank en de waarden van de Raad van Europa en pleit ervoor dat verband te versterken in het kader van het streven van beide instellingen om hun functioneren te hervormen en te moderniseren.

Het rapport wijst erop dat de sociale noden van de landen die behoren tot de doelgroep van de Bank in Centraal, Oost en Zuid-Oost Europa dramatisch zijn toegenomen, terwijl de mogelijkheden om te lenen sterk zijn afgenomen of zijn verzwaaard. Om meer van zijn fondsen te kunnen inzetten voor de meest kwetsbare landen, waarvan sommige binnen de EU, de meeste er buiten, waarbij een gezond risicomanagement uitgevoerd kan blijven worden, heeft de CEB behoefte aan een substantiële uitbreiding van kapitaal. Ook bestaat er behoefte aan meer samenwerkingsovereenkomsten met internationale partners om kosten, processen, bevoegdheden, ervaringen en risico's te kunnen delen.

Het werk van de CEB in de periode 2007–2008, de lopende hervormingsinspanningen en de uitdagingen in de toekomst overziende, onderstreept het rapport de enorme potentie van de Bank dat beter zou kunnen worden aangewend indien haar leden de visie en de ambitie uitdragen dat zij van de Bank een belangrijkere, meer doelgerichte, meer zichtbare en meer onderscheiden speler op het Europese toneel willen maken. Om die reden worden dan ook enkele aanbevelingen aan het rapport toegevoegd.

Namens de Committee on Economic Affairs and Development werd het rapport verdedigd door rapporteur **Elzinga** die opmerkte aan het begin van zijn lidmaatschap van de Vergadering geen weet te hebben gehad van het bestaan van de Ontwikkelingsbank van de Raad van Europa; vermoedelijk was hij daarin niet de eerste. Een eerste rondvraag onder collega's en bij de Permanente Vertegenwoordiger van Nederland in Straatsburg leidde tot de conclusie dat anderen in deze Vergadering niet bekend zijn

met de CEB. De vraag die zich dus opdrong luidde: hoe relevant is deze bank als internationale financiële institutie gelet op het feit dat zij zo onbekend is.

Waarom heeft de Raad van Europa een institutie als deze? Wat is haar geschiedenis. De bank komt slechts zelden in het debat in de Vergadering aan de orde. De Europese Bank voor Herstel en Ontwikkeling is echter wel jaarlijks onderwerp op de agenda. Is er voor deze beide ontwikkelingsbanken een goede reden om naast elkaar te bestaan?

Bekijkt men de zaken van dichterbij, dan ziet men dat vele debatten en rapporten verwijzingen inhouden naar de CEB. De Vergadering heeft in diverse resoluties en aanbevelingen belangrijke passages gewijd aan de Bank. Kort gezegd is de Bank een uiting van financiële solidariteit onder de Europese landen die ervoor hebben gekozen deel te nemen aan de Bank. De Bank is immers de uitkomst van een Partiële Overeenkomst van de Raad van Europa; 40 van de 47 leden van de Raad van Europa participeren in de Bank. Het hoogste orgaan van de Bank is de Raad van Europa, maar zij heeft een eigen rechtspersoonlijkheid en is financieel autonoom.

De heer Elzinga zei het rapporteurschap omtrent de CEB niet alleen op zich te hebben genomen uit nieuwsgierigheid omtrent de geschiedenis van de Bank, maar ook omdat hij van mening is dat de Vergadering een morele plicht heeft de Bank te onderwerpen aan enige democratische controle. Spreker deelde mee ook te hebben ontdekt dat de CEB een zwarte bladzijde in haar geschiedenis kent. Dat was toen de Bank nog het Wederopbouw Fonds van de Raad van Europa werd genoemd, welke naam later werd gewijzigd in Ontwikkelings Fonds van de Raad van Europa. Die duistere gebeurtenissen vonden plaats voordat het huidige bestuur verantwoordelijk werd en werden door sommigen betiteld als onregelmatigheden, anderen spraken botweg van corruptie. Sedertdien is er veel veranderd; de Bank is nog niet zonder problemen, maar de heer Elzinga zei erop te vertrouwen dat de corruptie is aangepakt.

Veel nieuwe landen zijn toegetreden tot de Partiële Overeenkomst en de aandacht van de Bank is langzamerhand verlegd naar de behoeften van de nieuwe leden in Centraal en Oost Europa. Spreker zei tijdens de onderzoeken voor zijn rapport te zijn gestuit op enkele nieuwe, tamelijk grote uitdagingen van de Bank. Hij zei met veel «stakeholders» van de Bank te hebben gesproken en te hebben geconcludeerd dat niet iedereen even enthousiast is over het management van de Bank. Conflicterende visies op de strategische richting van de Bank en op een effectieve verdeling van invloed tussen de raad van bestuur en zijn voorzitter hebben zelfs geleid tot het vertrek van de vorige voorzitter van de raad van bestuur.

De heer Elzinga deelde mee aan het slot van het rapport enkele aanbevelingen te hebben geformuleerd die precies op tijd komen omdat de strategische visie van de Bank nog onderwerp van overleg is tussen de raad van bestuur, de raad van toezicht en het gekozen management.

Daarmee ligt de gehele bestuurlijke structuur en het functioneren ervan op tafel en heeft de Vergadering de gelegenheid aanbevelingen te doen die de Bank kunnen helpen haar werk meer relevant, gericht en beter zichtbaar te maken.

De Committee on Economic Affairs and Development is van mening dat dit het goede moment is om de link tussen de activiteiten van de Bank en de waarden van de Raad van Europa te versterken en de samenwerking tussen de Bank en de Vergadering te verbeteren. In dat verband ziet de commissie de mogelijkheid van het kanaliseren van een groter aandeel van de Bank in de richting van de landen van Centraal en Oost Europa.

De heer Elzinga wenst enkele van zijn meer positieve en tamelijk optimistische conclusies met de Vergadering te willen delen en daarna de belangrijkste aanbevelingen voor verbetering te willen accentueren. Eén van de bepalende factoren van de Bank is gelegen in haar unieke

positionering. Vanuit de sector gezien is de Bank de enige Europese ontwikkelingsbank met een exclusief sociaal mandaat in lijn met de waarden van de Raad van Europa. Vanuit geografisch oogpunt dekken de 40 leden die in de Bank participeren een gebied dat zich uitstrekt van Turkije tot IJsland en Portugal tot Georgië. Wat dat betreft kan de Bank dus steun bieden aan elk van haar lidstaten, er van uitgaande dat territoriale en sociale verschillen in al die landen, zelfs in de rijke, bestaan. Maar zij legt de nadruk op de 21 landen in Centraal en Oost en Zuidoost Europa die bekend staan als de «target group». De Bank legt zich er ook op toe om die positie te ontwikkelen door middel van een zeer actief internationaal samenwerkingsbeleid dat wordt ondersteund door aandeelhouders en wordt gewaardeerd door haar partners.

De Bank baseert haar acties op haar financiële en budgettaire onafhankelijkheid en daarmee op haar eigen fondsen en reserves die worden gevoed door de winsten; daaraan gekoppeld is haar mogelijkheid om aanzienlijke bronnen aan te boren tegen de laagste kosten op de wereldwijde kapitaalmarkten, dankzij de kwaliteit van haar Triple A rating bij Moody's, Standard, Poor's en Fitch.

Een andere karakteristiek van de Bank is haar voortdurende inspanning die is gericht op verbetering van de kwaliteit van projecten, zowel «naar boven» als het gaat om de voorbereiding van projecten als «naar beneden» tijdens de implementatie en de controle daarop. Dat benadrukt haar prudente financiële beleid, de kracht van haar risicomangement en de grote reikwijdte van haar interne en externe controlemechanismen. De Bank kent geen excessieve bonuscultuur zoals die wijd en zijd wordt gebezigd in de commerciële banksector. Het pluspunt van deze tamelijk conservatieve manier van bankieren is dat de Bank zelfs gedurende het slechtste gedeelte van de financiële crisis in staat was een gemiddeld resultaat te boeken. Misschien is een negatieve kant dat haar risicomijnde beleid de Bank ervan weerhield sneller acties te richten op de «target group». Alles overziende vormen deze bepalende factoren de grondslag van het beleidskader voor de middellange termijn waar ook het ontwikkelingsplan op is gebaseerd en dat de kern vormt van de veerkracht tijdens de financiële crisis.

Zoals beloofd lichtte de heer Elzinga enkele van de naar zijn mening belangrijkste aanbevelingen toe. Eén daarvan is dat het bestuur van de Bank onberispelijk en democratisch controleerbaar en afrekenbaar moet zijn. In de tweede plaats is dit het moment om de dialoog te versterken, om de informatiestroom tussen Bank en Vergadering te verbeteren en een samenwerkingsovereenkomst te sluiten. In de derde plaats zou de verbinding met activiteiten die steun betekenen voor democratie, mensenrechten en de rechtshandhaving, bijvoorbeeld investeringen in opleidingsinstituten voor gerechtelijke en andere overheidsambtenaren, maar ook in infrastructuur, expliciet moeten worden genoemd als een mandaat van de Bank. Ten vierde zouden de lidstaten van de Bank serieus moeten overwegen om het kapitaal van de Bank te vergroten ten behoeve van meer activiteiten van de Bank, inclusief technische bijstand aan de «target group».

Aan het slot van zijn betoog dankte de heer Elzinga al diegenen die hem van informatie hadden voorzien bij de voorbereidingen van zijn rapport.

Debat

Van Nederlandse zijde werd aan het debat deelgenomen door de heer **Kox**, die namens de fractie van Verenigd Europees Links het woord voerde. De heer Kox dankte de rapporteur voor de onthulling van de geheimen die waarschijnlijk aan slechts weinigen bekend waren. Interessant vond hij uit de mond van een links georiënteerde socialist voorstellen te horen over de wijze waarop een Triple A bank haar functioneren in deze tijden van snelle veranderingen kan verbeteren. Hij

zei te hebben genoten van het betoog van de heer Elzinga. Verwijzend naar het betoog van de vice-voorzitter van de raad van bestuur van de Bank zei de heer Kox het in deze tijden interessant te vinden te horen dat het maken van winst geen doel is, maar een middel om beter te functioneren. Dat zou men enkele jaren geleden niet hebben gehoord.

Het gaat bij de CEB om een bijzondere bank. Zij heeft o.a. de taak om de waarden van de Raad van Europa te bevorderen. De heer Kox zou over dat uitgangspunt graag wat meer horen en in concreto ook willen vernemen hoe de Bank dat uitgangspunt omzet in daden. De pessimistische opmerkingen van enkele leden, die de schaal van de Bank te klein achtten voor dit soort ambities, zei de heer Kox niet te delen. De Bank heeft tenslotte een Triple A rating. Sommige Britse banken zijn erg groot maar missen een die status.

De heer Kox wilde niettemin graag weten hoe de bank kan bijdragen aan de kernwaarden van de Raad van Europa en hoe zij past in de nieuwe Statuten van de raad. De rapporteur noemde nauwere samenwerking tussen de Parlementaire Vergadering en de Bank. Het zou goed zijn als er een vergadering wordt belegd waarin alle vragen vanuit de Vergadering daarover door de vice-voorzitter van de Bank kunnen worden beantwoord. Dat vergroot ook de aanspreekbaarheid van de Bank. Kan de heer Elzinga toelichten hoe hij die nauwere samenwerking tussen de Vergadering en de Bank tot stand ziet komen?

Het rapport bevat een aanbeveling die is gericht op het versterken van het kapitaal van de Bank. Betekent die versterking dat de lidstaten ieder voor een extra injectie zullen moeten zorgen? Is er enige kans dat zij dat zullen doen, gelet op de barre tijden?

De heer Kox wees op de het conflict in het bestuur van de Bank over de strategische richting. Wat is de mening van de rapporteur over de meest juiste strategische richting voor de Bank? Misschien kan de vice-voorzitter van het bestuur daarover ook iets zeggen? Welke oplossingen lijken naar zijn mening realistisch? Tenslotte vroeg de heer Kox hoe de vice-voorzitter de rol van de Vergadering ziet met betrekking tot de aanspreekbaarheid en de aansprakelijkheid van de Bank.

De heer **Elzinga** ging als rapporteur in op enkele in het debat gemaakte opmerkingen en gestelde vragen. Hij stelde allereerst blij te zijn met het feit dat vele sprekers de Bank een institutie van belang vinden en geïnteresseerd zijn in zijn rapport. De Bank is, zoals door enkele sprekers opgemerkt, een kleine bank, maar tegelijkertijd ook een erg efficiënte bank. Wegens haar sociale focus is zij ook een unieke bank. Een voorbeeld daarvan is de financiering van delen van de wettelijke infrastructuur van nieuwe lidstaten door de Bank. Er zijn nieuwe mogelijkheden van samenwerking tussen de Bank en de Raad van Europa. Verwijzend naar enkele vragen van de heer Kox, ging de heer Elzinga nader in op het conflict tussen de vroegere voorzitter van de raad van bestuur en die raad. Hun belangrijkste verschil van mening betrof de strategische richting van de Bank en de snelheid waarmee veranderingen zouden moeten plaatsvinden. De voorzitter vond destijds dat de Bank niet snel genoeg opereerde jegens de landen in de nieuwe « target group». Spreker zei die mening te delen, maar zich ook te realiseren dat daarmee meer risico's genomen zouden worden.

De vraag naar de wenselijkheid van een vergroting van het kapitaal teneinde meer risicodragende activiteiten te kunnen ondernemen in de landen die dat het hardst nodig hebben zonder dat zij hun kredietwaardigheid verliezen moet bevestigend worden beantwoord. Er is behoefte aan meer kapitaal. Dat betekent geen extra hoge last voor de deelnemende landen, immers de investering is zeer veilig. Er gaan ook geen grote opbrengsten mee gepaard en het investeringsrisico is laag. Bovendien heeft de Bank een ontwikkelingsperspectief en een unieke sociale missie. Op de vraag wat de Parlementaire Vergadering kan doen

zei de heer Elzinga dat zij in de eerste plaats meer belang zou kunnen hechten aan de Bank. Wij zouden «onze eigen» Bank meer moeten controleren en bijvoorbeeld ieder jaar een debat als dit kunnen houden. In een amendement op zijn eigen rapport zei spreker te hebben voorgesteld te komen tot een samenwerkingsovereenkomst. De Vergadering zou er ook voor moeten zorgen dat het secretariaat van de Partiële Overeenkomst in Straatsburg gevestigd blijft waardoor nauwere samenwerking mogelijk wordt en uitwisseling van informatie wordt bevorderd. Maar ook zal de transparantie van de Bank moeten worden vergroot. De leden van de Parlementaire Vergadering kunnen er ook toe bijdragen dat de Bank in hun eigen land meer bekendheid krijgt. Vooral de leden uit de landen van de «target group», waar de Bank zijn activiteiten vooral op zou moeten richten hebben daar een taak. Ter afsluiting zei de heer Elzinga uit te zien naar een volgende rapportage en een debat met de vice-voorzitter of de volgende voorzitter van de raad van bestuur.

Aanbeveling (doc.nr. 1937(2010))

De Vergadering heeft aan het slot van het debat een aanbeveling aan het Comité van Ministers aanvaard. Daarin roept zij het o.a. op in te stemmen met een substantiële verhoging van het kapitaal van de CEB; zij vraagt het Comité ook het aantal termijnen dat een voorzitter van de raad van bestuur in die functie kan worden benoemd in lijn te brengen met die van het voorzitterschap van andere organen van de Bank. De verantwoordelijkheden van de vice-voorzitters dienen te worden verduidelijkt. De Vergadering wenst voorts dat de relatie tussen de Bank en de Raad van Europa wordt verstevigd en dat, in het licht van de aanstaande hervormingen van de Raad, een qua omvang en capaciteit passend secretariaat van de Partiële Overeenkomst, in Straatsburg wordt gehandhaafd. Het coördinerend vermogen van de Bank zou versterkt moeten worden teneinde het aantal projecten van de Bank te vergroten. De kennis en ervaring van de Bank op het terrein van fondsinvesteringen zou moeten worden ingezet om de rentabiliteit van het pensioenreservefonds van de Raad van Europa te verhogen. Het Comité van Ministers zouden de lidstaten van de Raad van Europa die nog geen partij zijn bij de Partiële Overeenkomst moeten aansporen snel toe te treden. De aanbeveling vraagt de CEB haar pogingen om indirecte leningen door intermediaire banken te bespoedigen en haar controle op de voorwaarden die deze intermediaire banken aan hun klanten opleggen te verstevigen. De CEB wordt tenslotte verzocht haar activiteiten die democratie, mensenrechten en de rechtshandhaving dienen, zoals het investeren in opleidingscentra voor gerechtelijke en overige ambtenaren.

10. Kinderen zonder ouderlijke zorg: actie is dringend nodig (doc.nr. 12345).

Rapport

In een rapport van de Social, Health and Family Affairs Committee wordt ter inleiding opgemerkt dat in de landen van de Raad van Europa de afgelopen decennia veel vooruitgang is geboekt op het terrein van de kinderrechten en het welzijn van kinderen. In wereldwijd perspectief en in het licht van de huidige economische crisis worden kinderen echter geconfronteerd met nieuwe risico's; ze kunnen slachtoffer van kinderverhandeling worden of kunnen door migrerende ouders aan achter gelaten worden.

In gevallen waarin de scheiding kinderen van de eigen familie niet verhinderd kon worden zal de alternatieve hulp eerst en vooral in het belang van het kind moeten zijn, idealiter in een omgeving zo dicht mogelijk bij de familie, bijvoorbeeld in een pleeggezin. Veel inspanningen

zullen moeten worden gericht op het uitvoeren van doorwrochte programma's die zijn gericht op het «de-institutionaliseren» van kindervoorzieningen. Dat vergt een omvattende benadering, die voorkomt dat kinderen van hun eigen familie worden gescheiden, die er op is gericht dat kinderen naar meer persoonsgerichte voorzieningen worden gebracht en die voorziet in de ontwikkeling van familie-achtige arrangementen binnen bestaande institutionele systemen.

Het rapport van de commissie is verdedigd door de heer **Omtzigt**, die ter inleiding stelde dat het dringend nodig is actie te ondernemen voor kinderen zonder ouderlijke zorg. De samenstelling van deze groep verandert snel. In samenwerking met Unicef in Florence heeft de commissie aandacht besteed aan wezen, verlaten kinderen, straatkinderen, kinderen die zijn gescheiden van hun biologische ouders na misbruik of verwaarlozing, kinderen die zijn verhandeld, kinderen die in een land van herkomst zijn achtergelaten en alleen gelaten minderjarige migrantenkinderen. Deze laatste categorie was bijvoorbeeld 15 jaar geleden onbekend. Sedertdien zijn de omstandigheden totaal anders en zijn de behoeften ook volledig veranderd. Het rapport kijkt vooral naar de toekomst en richt zich op de mogelijkheden om toekomstige problemen op te lossen.

De vooruitgang die de laatste decennia in de Raad van Europa is geboekt bij het waarborgen van de kinderrechten gaat gepaard met het besef dat kinderen de meest kwetsbare leden van onze samenleving zijn en dat bijzondere inspanningen nodig zijn om hen te beschermen. Dat is vooral aan de orde bij kinderen die, om diverse redenen, zijn gescheiden van hun biologische familie.

Het rapport bevat een overzicht van de belangrijkste categorieën kinderen zonder ouderlijke zorg zoals zij zijn beschreven door de meeste Europese onderzoekers en organisaties voor kinderrechten teneinde de gebieden te identificeren waarop actie moet worden gericht en waar problemen zouden kunnen ontstaan. De lezer neemt ook kennis van enkele nieuwe risico's waar kinderen aan bloot staan en die te maken hebben met globalisering en daaraan gerelateerde fenomenen; het betreft hier kinderen die door hun ouders /migranten alleen worden gelaten of kinderen die zijn verhandeld ten aanzien van wie zowel het onderzoek als de actie zal moeten worden zal moeten worden versterkt.

De heer Omtzigt merkte voorts op dat hij als statisticus slechts moeizaam betrouwbare cijfers heeft kunnen vinden. En naast de cijfers gaat het er natuurlijk om te weten hoe groot en schrijnend het probleem is voordat je kunt onderzoeken of en zo ja, welke acties succesvol zullen zijn.

Terwijl er al veel is gedaan om de meest kwetsbare groep van onze samenleving te beschermen moeten wij vooral in deze tijden van economische crisis bezorgd zijn om onze kinderen. Er zou een nieuw besef van dringende noodzaak van bescherming van kinderen zonder ouderlijke zorg moeten komen. Onze inspanningen mogen niet verslappen zolang er nog steeds kinderen op de wereld zijn die worden bedreigd nadat zij om één of ander reden van hun ouders zijn gescheiden en voor wie moet worden gezorgd in alternatieve zorgsystemen.

Het vraagstuk van kinderen zonder ouderlijke zorg is in het algemeen betrekkelijk goed onderzocht en staat in de meeste lidstaten op de politieke agenda. In de laatste jaren is door de Raad van Europa belangrijk werk gedaan als het gaat om «children at risk or in care» of om «children living in residential institutions» onder het zgn. «Building a Europa for and with Children»-programma. Spreker zei ook graag te willen wijzen op het door hem zeer gewaardeerde en uitstekende werk van Unicef en SOS Children's Villages International». De VN hebben in november 2009, toen de VN-conventie inzake kinderrechten haar 20^e verjaardag vierde, hun nieuwe richtlijnen inzake de alternatieve zorg herzien.

De belangrijkste internationale en Europese toepasselijke teksten zijn er om de rechten van het kind te waarborgen. Allereerst is er de VN-Conventie inzake de Rechten van het Kind die erkent dat «the child, for the full and harmonious development of his or her personality, should grow up in a family environment, in an atmosphere of happiness, love and understanding» en «that all actions concerning children...institutions, course of law, administrative authorities and legislative bodies, the best interests of the child shall be a primary consideration».

In die gevallen waarin de scheiding van kinderen van hun oorspronkelijke familie moeten de alternatieve zorgarrangementen worden aangeboden die zo veel mogelijk lijken op de familieomgeving. Spreker riep zijn collega's op zich in te zetten voor een verdere de-institutionalisering van deze arrangementen. Op dit terrein moet zoveel mogelijk een alomvattende aanpak plaatsvinden: zij moet gericht zijn op het voorkomen van de scheiding van het kind van zijn familieomgeving, op het overbrengen van het kind uit de kindertehuisomgeving naar een meer persoonlijke zorgomgeving zoals bijvoorbeeld een pleeggezin en op het ontwikkelen van meer familie-achtige eenheden binnen de bestaande institutionele systemen. Op die manier verlaten wij de idee van de grootschalige instellingen zoals ze vroeger bestonden en zoals ze in sommige landen nog steeds bestaan. Dat betekent overigens niet dat dit soort instellingen zouden moeten worden «gerund» door de overheid. In veel landen wordt op dit vlak uitstekend werk verricht door ngo's, kerken en vrijwilligersorganisaties.

De Raad van Europa staat op het punt om zijn nieuwe campagne, gericht op het stoppen van seksueel geweld tegen kinderen, in november te starten. In de eerdere discussie had een lid van de Vergadering, naar de mening van de heer Omtzigt terecht, er op aangedrongen deze campagne ook te richten op kinderen met een handicap. In het verleden hebben de ergste gevallen van misbruik betrekking gehad op gehandicapte kinderen. Terecht is daarover nu een amendement ingebracht. Ongeveer 105 lidstaten hebben zojuist een schriftelijke verklaring ondertekend die de genoemde campagne steunt en die op initiatief van één van de leden van deze Vergadering, de Duitse afgevaardigde mevr. Ruprecht, is opgesteld. Een door haar opgesteld rapport, dat de basis vormt voor de verklaring, behandelt terecht de problemen in de grootschalige instellingen, maar we moeten ons ook bewust zijn van de gevaren die bestaan in de meer persoonlijke zorgarrangementen, zoals pleeggezinnen en we zullen nieuwe incidenten daar moeten voorkomen.

Zowel de Raad van Europa als de Parlementaire Vergadering erkennen dus de rechten van kinderen, hun integriteit en ontwikkeling als zaken die de hoogste prioriteit verdienen. In die geest zei de heer Omtzigt de collega's op te roepen de ontwerp-resolutie en aanbeveling over kinderen zonder ouderlijke zorg te willen aanvaarden. Het is van het grootste belang dat de rechten van kinderen als prioriteit op de agenda 's van de instellingen van de Raad van Europa blijven staan om ervoor te zorgen dat er een levendig Europees debat gaande blijft en dat er een maximale impact uitgaat op de Europese standaarden in alle lidstaten.

Debat

De interventie van enkele leden van de Vergadering heeft de heer Omtzigt aanleiding gegeven tot een korte repliek. Daarin stelde hij vast dat terecht is opgemerkt dat 80–85 van de kinderen geen of slechts geringe problemen hebben. De overheid zou in deze groep niet moeten interverniëren. Opleiding, scholing en opvoeding zijn privé aangelegenheden en alleen wanneer ouders niet in staat zijn om die zaken zelf te regelen dan moet de overheid ingrijpen. Wat betreft straatkinderen en armoede onder kinderen is sprake van toenemend problemen als gevolg van de crisis. Die problemen hoeven overigens niet altijd te leiden tot een breuk tussen

kinderen en ouders. Het blijft niettemin zaak de ontwikkelingen op de voet te volgen en onderzoek te blijven doen.

Het onderwerp internationale adoptie zei de Omtzigt met opzet buiten zijn rapport te hebben gehouden. Hij voegde toe zich bewust te zijn van de vraagstukken die met name in de landen van de Russische Federatie en in de Verenigde Staten met internationale adoptie samenhangen. Op dit terrein zouden internationale minimum-standaarden de voorkeur moeten hebben boven bilaterale afspraken. Het zou goed zijn dit onderwerp aan de orde te stellen in de commissie.

Door de slechte economische omstandigheden in een aantal lidstaten, zoals Letland en Spanje, waar werkloosheidspercentages van zo'n 20% gelden, zijn velen genoodzaakt buiten het eigen land te gaan werken. Deze landen zullen hun beleid op de economische noodzaak van deze mensen moeten afstemmen. Dat beleid zou kunnen gaan betekenen dat kinderen met hun ouders moeten meereizen. In eigen land zullen wij erop toe moeten zien dat deze kinderen geen slachtoffer worden van de huidige crisis.

Resolutie

In een aan het slot van het debat aanvaarde resolutie heeft de Vergadering de lidstaten o.a. opgeroepen om zowel op nationaal als Europees niveau een samenhangende, op samenwerking en vernieuwing gerichte benadering te kiezen die is gebaseerd op een doorwrochte analyse van alle mogelijke situaties van verlaten kinderen in een wereldwijde context. Zij worden ook gevraagd het vraagstuk van kinderen zonder ouderlijke zorg aan te pakken op alle mogelijke niveaus van interventie, zoals nationale actieplannen waarin de recente VN-Richtlijnen voor de Alternatieve Zorg van Kinderen zijn verwerkt. De lidstaten zouden hun beleid voortaan moeten baseren op systematisch verzamelde nationale data. Bij de introductie van nieuw beleid dienen zij uit te gaan van «best practices» in andere landen en dienen zij te voorzien in regelmatige analyses van het gevoerde beleid. De oproep betreft verder aandacht voor en onderzoek naar nieuwe fenomenen zoals kinderhandel, door migranten achtergelaten kinderen en straatkinderen. In het kader van de genoemde de-institutionalisering van zorg aan kinderen worden de landen opgeroepen aansluiting te zoeken bij de «Good Practice Guide on De-institutionalising and Transforming Children's Services» zoals in februari 2010 gepubliceerd door de Europese Commissie in haar programma «Daphne».

11. De toegang van vrouwen tot reguliere medische zorg: het probleem van het ongereguleerd gebruik van gewetensbezwaren (doc.nr. 12347).

Rapport

De praktijk van gewetensbezwaren doet zich voor op het terrein van de gezondheidszorg wanneer zorgaanbieders weigeren bepaalde diensten te verrichten of aan te bieden, zich daarbij baserend op religieuze, morele of filosofische bezwaren. Terwijl de Committee on Social, Health and Family Affairs het recht van het individu om op grond van gewetensbezwaren bepaalde medische handelingen te verrichten erkent, maakt zij zich ernstig zorgen over de toenemende en zeer ongereguleerde groei van deze gevallen, in het bijzonder op het terrein van de zwangerschapsgeneeskunde in vele landen van de Raad van Europa.

Er bestaat behoefte aan een balans tussen het gewetensbezwaar van het individu om een bepaalde medische handeling niet te verrichten en de verantwoordelijkheid van de professe enerzijds en het recht van elke patiënt op tijdige reguliere medische zorg anderzijds.

De Parlementaire Vergadering zou lidstaten dus moeten uitnodigen om enerzijds omvattende en duidelijke regelgeving te ontwikkelen die het begrip gewetensbezwaar definieert en reguleert met het oog op medische en zorghandelingen, inclusief handelingen op het terrein van de zwangerschapszorg en anderzijds om toezicht en controle in het leven te roepen, inclusief een effectieve klachtenprocedure rondom gewetensbezwaren. De Vergadering zou tevens het Comité van Ministers moeten aanbevelen om de bevoegde Stuurgroepen en/of ander instellingen van de Raad van Europa te instrueren om de lidstaten te helpen bij de ontwikkeling van zulke regelgeving en bij het opzetten van zulke toezicht- en controlemechanismen.

Van Nederlandse zijde is aan de discussie deelgenomen door de heer **Kox** die opmerkte dat het vraagstuk zoals in het uitstekende rapport beschreven en behandeld niet alleen vrouwen aangaat. Gewetensbezwaren spelen bijvoorbeeld ook een rol bij gevallen van euthanasie. Het gebeurt soms ook dat gemeenteambtenaren zich op gewetensbezwaren beroepen als het gaat om het sluiten van een huwelijk tussen personen van het zelfde geslacht. Natuurlijk, het besluit tot het doen plaatsvinden van een abortus wordt vaak niet alleen door de vrouw genomen, maar ook door de echtgenoot of partner.

Ten aanzien van de toegang van vrouwen tot de gezondheidszorg zei de heer Kox niet te aanvaarden dat deze geheel en al door de vraag wordt gestuurd. Niet alles wat een klant vraagt dient ook geleverd te worden. Spreker zei ook te aanvaarden dat men als professional waarden kan zijn toegeedaan die verhinderen dat de gevraagde dienst wordt geleverd. Beide zaken zijn redelijk. Maar, met de rapporteur zei de heer Kox het volledig eens te zijn dat, indien er beperkingen zijn, deze strikt moeten zijn en alleen kunnen worden ingeroepen door professionals die direct betrokken zijn en niet door publieke instellingen. Indien iemand zich op een gewetensbezwaar beroept moet er altijd de mogelijkheid van een alternatief zijn. Als die er niet zijn moet de vrouw in kwestie het conflict winnen, niet de professional omdat hij/zij de professional is.

De heer Kox verwees naar andere sprekers die spraken over polarisatie, hun zorgen uitten en pal stonden voor het recht van vrouwen op toegang tot reguliere zorg. Anderen staan pal voor het recht zich te kunnen beroepen op een gewetensbezwaar. Beide positie moeten gerespecteerd worden. Hoewel de fractie van Verenigd Europees Links beide posities goed begrijpt, zou zij diegenen die gekant zijn tegen zaken als abortus willen vragen respect op te brengen voor de positie van anderen, in het bijzonder van vrouwen. Als men de positie van vrouwen en hun universele recht op toegang tot zorg vergeet, dan hebben wij werkelijk een probleem. Er kan geen polarisatie bestaan. Het is tijd voor tolerantie. Namens de fractie van de Europese Volkspartij voerde de heer **Omtzigt** het woord. Hij merkte op dat het debat zou moeten gaan over het bereiken van een uitgebalanceerd standpunt. Het is duidelijk dat er verschillende opvattingen bestaan over de toelaatbaarheid van abortus. Daarom zou het ook goed geweest zijn als het rapport wat meer uitgebalanceerd was geweest. Alleen al de titel is eenzijdig. Als die had bestaan uit alleen het eerste deel, dan zou dat prima zijn; maar het tweede deel, «het ongereguleerde gebruik van gewetensbezwaren» had spreker bezorgd gemaakt. Als dat deel vooraf was gegaan door welke andere woorden, dan zou iedereen hebben uitgeroepen: wij gaan het gebruik van gewetensbezwaren niet reguleren. In de Raad van Europa zijn dit woorden die we liever niet gebruiken.

Natuurlijk moeten wij nadenken hoe om te gaan met de vraag hoe iemand die een gewetensbezwaar heeft dat tegen zijn patiënt zal zeggen. Er bestaat een verplichting om kenbaar te maken dat je geen abortussen wenst te behandelen. De groep mensen die dat vinden is groot, maar zij komen in het rapport niet voor. De grote meerderheid van artsen vindt dat

abortus in bepaalde omstandigheden geoorloofd is, maar zij behoren niettemin het recht te hebben bezwaar te maken in gevallen waarin bijvoorbeeld iemand een abortus wenst puur en alleen omdat het kindje niet het door hem/haar gewenste geslacht heeft.

Een paar fundamentele onderwerpen in het rapport zijn moeilijk. Het gaat ook zeer behendig om een belangrijke vraag heen. Het zegt iets over het individu en zijn rechten. Het zegt iets over staatsinstituties en over het feit dat die zich aan de wet moeten houden. Het zegt echter niets over private instellingen en daar gaat het gevecht nu juist over. De heer Omtzigt zou graag van de rapporteur, mevr. McCafferty, willen vernemen of zij vindt dat bijvoorbeeld een katholiek of een protestant ziekenhuis het recht heeft om te zeggen: «Nee, wij wensen geen abortussen te behandelen». Moeten scholen en ziekenhuizen altijd doen wat de staat zegt en wat houdt dan de vrijheid om zulke scholen en ziekenhuizen te hebben in? Wij vragen geen enkel ziekenhuis om open hartchirurgie te doen. De meeste ziekenhuizen voeren die ook niet uit. Er zijn vele medische handelingen die zij niet uitvoeren.

De heer Omtzigt merkte op dat het rapport ver gaat. Het verplicht zorgaanbieders om te «waarborgen dat patiënten passende zorg ontvangen van de zorgaanbieder naar wie zij zijn verwezen». Als men de gezondheidszorg in wil laten storten moet men het voorstel in het rapport steunen. Als een huisarts u aanraadt een andere arts te raadplegen zal hij er op toezien dat u bij een arts terecht komt die bekwaam en bevoegd is zodat hij niet hoeft te controleren of u goed bent behandeld. Daarom hebben wij een registratiesysteem.

Mevrouw **Bemelmans-Vidéc** wees erop dat in zijn indrukwekkende speech ter gelegenheid van zijn audiëntie bij Paus Benedictus, de President van de Parlementaire Vergadering had gerefereerd aan de oprichting van de Raad van Europa in 1949 op de puinhopen van de Tweede Wereldoorlog. Dat was, zo zei hij bij die gelegenheid, een tijd waarin het geloof in de waarde van het individuele menselijke wezen – gegrond op de waardigheid van het individu – was vertrapt en verbrijzeld, maar niet dood.

In zijn antwoord verwees de Paus naar de risico's die gepaard gaan met relativisme op het terrein van waarden, rechten en plichten en merkte hij op dat deze waarden, rechten en plichten zijn geworteld in de natuurlijke waardigheid van ieder persoon, iets dat toegankelijk is voor de menselijke rede.

De waardigheid van het individu moet vandaag centraal staan in de debatten omdat de voorliggende resolutie breekt met het beginsel dat niemand kan worden gedwongen tot het verrichten van handelingen die tegen zijn of haar geweten indruisen; want dat zou impliceren dat zijn of haar innerlijke vrijheid geweld zou worden aangedaan en in die vrijheid ligt de kern, de essentie van de waardigheid van het menselijk wezen. Spreekster zei de zorg te hebben dat, wanneer we eenmaal breken met die norm – die een absolute norm moet zijn – dat niemand ooit gedwongen kan worden tegen zijn of haar geweten te handelen, we voor de vraag komen te staan waar de lijn moet worden getrokken. Hoe veel ruimte zal er over blijven voor gewetensbezwaren als het beginsel eenmaal is verlaten?

Toen er in het verleden in Nederland nog dienstplicht was, bestond de mogelijkheid om een beroep te doen op gewetensbezwaren aangezien mensen gegronde redenen kunnen hebben om de dienstplicht te weigeren. Deze weigering kan gebaseerd zijn op persoonlijke gevoelens en overtuigingen, maar ook op objectieve menselijke waarden.

De resolutie lijkt artsen te verwijten dat zij persoonlijke geloofsopvattingen opleggen aan patiënten. Los van het feit dat men nauwelijks kan spreken van een persoonlijke opvatting wanneer een grote meerderheid van het medische personeel in een land deze opvattingen deelt, welk

standpunt men ook overeind wenst te houden inzake abortus provocatus en euthanasie en welke criteria men ook zou willen toepassen bij het reguleren van deze praktijken – en wij weten allen dat deze praktijken in onze landen verschillen – het gaat altijd en onomstotelijk om het beëindigen van een menselijk leven en het menselijk leven zal altijd een objectieve en unieke waarde vertegenwoordigen. Men kan daarom niet volhouden dat zorgaanbieders die weigeren het leven te beëindigen wegens deze unieke waarden, deze bezwaren alleen maar baseren op subjectieve overtuigingen en niet op objectieve waarden die voor iedereen gelden.

Het voorliggende rapport zoekt oplossingen voor falende gezondheidszorg door de ruimte voor gewetensbezwaren voor alle betrokkenen ter discussie te stellen. Wat de resolutie zou moeten doen is oplossingen zoeken voor verbetering van de medische zorg voor een ieder.

Resolutie (doc.nr. 1763(2010))

In een aan het slot van het debat door de Vergadering aanvaarde resolutie worden de lidstaten opgeroepen om uitgebreide en duidelijke regels te ontwikkelen die het begrip gewetensbezwaar definiëren en reguleren in de medische en gezondheidszorg. Deze regels moeten het recht op het doen van een beroep op een gewetensbezwaar in relatie tot het deelnemen aan de handeling in kwestie waarborgen, dienen te verzekeren dat patiënten tijdig over ieder gewetensbezwaar worden ingelicht en worden doorverwezen naar een andere zorgaanbieder en dienen voorts te waarborgen dat patiënten een passende behandeling ontvangen, in het bijzonder in spoed- of noodgevallen.

12. Nationale procedures voor de selectie van kandidaten voor het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (doc.nr. 12391)

Rapport

Krachtens artikel 22 van de Europese Conventie voor de Rechten van de Mens is het de taak van de Parlementaire Vergadering om rechters van het hoogste kaliber te selecteren voor het Europese Hof voor de Rechten van de Mens uit een lijst van drie kandidaten die worden voorgedragen door de lidstaten. Om in staat te zijn een keuze te maken uit de kandidaten met de noodzakelijke reputatie en autoriteit herhaalt de Legal Affairs and Human Rights Committee de oproep dat de nationale selectieprocedures zorgvuldig, consistent, eerlijk en transparant dienen te zijn. Vanuit dit gezichtspunt verwelkomt de commissie het recente initiatief van de President van het Hof om een comité op te richten dat advies geeft aan de regeringen voordat de lijsten met kandidaten aan de Vergadering worden voorgelegd.

Debat

Van Nederlandse zijde werd aan het debat deelgenomen door mevrouw **Bemelmans-Vidéc**, die het woord voerde namens de fractie van de Europese Volkspartij. Zij merkte op dat de Parlementaire Vergadering een zeer belangrijke taak heeft: het kiezen van de rechters voor het Europese Hof voor de Rechten van de Mens. Om dat te doen moet de Vergadering kunnen kiezen uit een lijst van kandidaten die voldoen aan alle criteria die zijn neergelegd in Artikel 21 van de Conventie teneinde zodoende de keuzevrijheid te waarborgen die haar door Artikel 22 is gegeven en die zij hanteert in het belang van een behoorlijk functioneren en van het gezag van het Hof.

Om deze hoogst belangrijke taak te kunnen uitvoeren is de nationale selectieprocedure cruciaal, getuige ook de eerdere resoluties van de

Vergadering over dit onderwerp. Tekortkomingen in de nationale selectieprocedure kunnen het risico opleveren dat rechters toereikend gekwalificeerd zijn om hun mandaat uit te voeren, zulks ten detrimente van de legitimiteit en autoriteit van het Hof. Het valt te betreuren dat in de afgelopen twee jaar de Vergadering een aantal lijsten juist om die reden heeft moeten terugsturen.

Het voorstel van President Costa biedt nationale regeringen de helpende hand bij het selecteren van de beste kandidaten. Een groep van ervaren deskundigen zal in een vertrouwelijke procedure de betrokken staat van advies dienen over de geschiktheid van de voorgestelde kandidaten. Als één of meer kandidaten niet zou blijken te voldoen aan de criteria van Artikel 22 en de staat in kwestie zou het advies van dit comité van deskundigen niet volgen, dan zal de Vergadering worden ingelicht. Dit alles vindt plaats voordat de lijst naar de Vergadering gaat en doorkruist derhalve niet het recht van de Vergadering om rechters te kiezen. Het voorstel in de resolutie, zoals die thans voorligt, is in lijn met het subsidiariteitsbeginsel, dat volledig van gelding dient te zijn in alle lidstaten die partij zijn bij de Conventie, zoals onderstreept is in de Verklaring van Interlaken. Het benadrukt nogmaals dat de primaire verantwoordelijkheid bij die lidstaten ligt.

Mevrouw Bemelmans-Vidéc deelde voorts mee dat de fractie van de Europese Volkspartij het voorstel van President Costa verwelkomt omdat het advies van het comité van deskundigen allereerst de nationale regeringen helpt kandidaten met het grootste professionele gezag te selecteren en, bijgevolg, aan de Vergadering ten goede komt. De kans zal groter zijn dat een onafhankelijke rechter van het hoogste kaliber wordt gekozen, die, onder de werking van Protocol Nr. 14, nu gedurende 9 jaren dat ambt zal vervullen. Het voorstel zal dan ook vooral ten goede komen aan het meest waardevolle instituut van de Raad van Europa, het Europese Hof voor de Rechten van de Mens.

Resolutie (doc.nr. 1764 (2010))

In een aan het slot van het debat door de Vergadering aanvaarde resolutie wordt het initiatief van de President van het Hof, zoals hierboven omschreven, verwelkomd.

13. Sekse gerelateerde eisen voor asiel (doc.nr. 123550).

Rapport

Door de Committee on Migration, Refugees and Population is een rapport gepresenteerd waarin wordt vastgesteld dat het lastig gevallen worden door vrouwen anders wordt ervaren dan door mannen en dat het asielstelsel dit fenomeen nog steeds ziet door een mannelijke ervaringsbril.

Staten geven zich daar echter onvoldoende rekenschap van. Vaak bestaan nog ongepaste ondervragingsmethoden, wordt irrelevante informatie over het land van herkomst gebruikt en is er onvoldoende scholing voor ambtenaren.

Hoewel lidstaten steeds meer aandacht geven aan sekse-gerelateerde aspecten in publieke besluitvorming, beleid en optreden, valt van die inspanning weinig terug te zien in de asielprocedure.

Sommige vormen van letsel en schade (sekse-gerelateerde vormen van letsel of geweld) worden vaker of zelfs uitsluitend gebezigd jegens vrouwen of brengen vrouwen op een andere wijze schade toe dan mannen. Het gaat hier om o.a. seksueel geweld, maatschappelijke en wettelijke discriminatie, gedwongen prostitutie, mensenhandel, weigering van het gebruik van voorbehoedsmiddelen, gedwongen huwelijken,

gedwongen sterilisatie, gedwongen abortus en (gedwongen) genitale mutilatie en seksuele vernedering.

Een vrouw kan lastig gevallen worden wegens haar geslacht, bijvoorbeeld wanneer zij weigert sociaal, religieus of cultureel gedrag te vertonen zoals men dat van haar verwacht (afranseling wegens het niet dragen van een sluier, genitale verminking, eerwraak).

Het rapport dringt er bij de Parlementaire Vergadering op aan om de lidstaten op te roepen sekse gerelateerd geweld en daaraan gekoppeld, het lastig vallen van vrouwen, zoals beschreven, te betrekken bij de inrichting van asielpcedures. De lidstaten wordt bovendien verzocht hun asielsysteem af te stemmen op de eisen van de gelijkheid der seksen. De Vergadering verzoekt het Comité van Ministers om het desbetreffende intergouvernementele orgaan opdracht te geven onderzoek te verrichten naar de wijze waarop lidstaten omgaan met de seksegerelateerde eisen en randvoorwaarden in asielpcedures teneinde richtlijnen voor alle lidstaten te kunnen ontwikkelen.

De heer **Kox**, sprekend namens de fractie van Verenigd Europees Links merkte op geen behoefte te hebben aan een lange interventie aangezien zijn fractie het met de inhoud van het rapport geheel eens is. Het grote aantal amendementen dat is ingediend gaf spreker aanleiding tot de vraag of amendering op deze schaal de beste weg is om met rapporten aan de Vergadering om te gaan.

Resolutie en aanbeveling (doc.nrs. 12350)

In verband met de omvang van de aanvaarde resolutie en aanbeveling wordt hier naar de inhoud daarvan verwezen.

De voorzitter van de delegatie,
Bemelmans-Vidéc

De griffier van de delegatie,
Nieuwenhuizen